

UDK 371.3
UDK 811.163.42

ISSN 1845-8793

HRVATSKI, god. XIII, br. 2, Zagreb, 2015.

Izvorni znanstveni rad.

Prihvaćen: 31. prosinca 2015.

GRAMATIČKE POGRJEŠKE U PISMENIM RADOVIMA VJEROUČITELJA PRIPRAVNIKA NA STRUČNOME ISPITU

Vesna Bjedov
Filozofski fakultet
Osijek

SAŽETAK: Jezična je uređenost pismenoga rada odraz jezične kulture učitelja pripravnika koja se postiže ne samo učenjem i strpljivim njegovanjem, nego i kontinuiranim usavršavanjem. U pismenome radu na stručnome ispitu od pripravnika se očekuje ne samo *gramatička stručnost*, nego i *komunikacijska osposobljenost* što znači funkcionalno znanje na razini primjene jezične norme. U ovome se radu razmatra jezična sastavnica pismenoga rada vjeroučitelja pripravnika na stručnome ispitu. Na odabranoj građi koju čini šezdeset (60) pismenih radova vjeroučitelja analiziraju se gramatičke jezične pogriješke – morfološke i sintaktičke: nenormativna uporaba prijedloga *kroz* i *s/sa*, nenormativno pisanje futura prvoga kada zanaglasnica slijedi glagol koji završava na *-ti* te položaj zanaglasnice u rečenici. Cilj je utvrditi čestocu navedenih jezičnih pogriješaka u pismenim radovima vjeroučitelja na stručnome ispitu. Na temelju provedenog istraživanja u devet (9) pismenih radova zabilježena je nenormativna uporaba prijedlog *kroz*, u šest (6) radova pojavljuje se pogriješno pisanje futura prvoga kada zanaglasnica slijedi glagol koji završava na *-ti*, u četiri (4) rada je razvidno odstupanje od norme pisanja prijedloga *s/sa* te je u pet (5) radova zabilježen pogriješan položaj zanaglasnice u rečenici.

Ključne riječi: pismeni radovi vjeroučitelja, jezična uređenost, gramatičke pogriješke (morfološke i sintaktičke).

1. UVOD

Jedan od četiriju dijelova stručnog ispita¹ jest pismeni rad. Riječ je o stručnome radu u kojemu pripravnik analitički pristupa temi, iznosi činjenice i dokaze koji trebaju biti doprinos izrečenim tvrdnjama te nastoji prikazati stručno-znanstvena postignuća u okviru teme. (Pandžić, 2001) U pismenome se radu od pripravnika očekuje metodička kompetencija koja „obuhvaća znanja i vještine posredovanja znanstvenih spoznaja u nastavi određenog predmeta.” (Spajić-Vrkaš, Kukoč, Bašić, 2001: 251 u: Hrvatić, Piršl, 2007: 297) Osim toga, od pripravnika se očekuje i *gramatička stručnost* (Pavličević-Franić, 2005: 82), koja se, prema Canale i Swain, odnosi na ovladanost kodificiranom normom književnoga jezika, dakle na znanje fonoloških, morfoloških, sintaktičkih i semantičkih pravila te na znanje pravopisnih pravila. (Bagarić Medve, 2012) Također, u pismenome radu pripravnici trebaju pokazati *komunikacijsku sposobljenost* (Pavličević-Franić, 2005), što znači funkcionalno znanje na razini primjene jezične norme. U ovome će se radu razmotriti ovladanost jednim dijelom morfološke i sintaktičke norme hrvatskoga književnog jezika u pismenim radovima vjeroučitelja pripravnika. To znači da će se analizom odabranoga korpusa pismenih radova vjeroučitelja utvrditi jezične pogreške na gramatičkoj razini.

2. VAŽNOST JEZIČNE SASTAVNICE PISMENOGA RADA

Jezična je uređenost pismenoga rada odraz jezične kulture² učitelja pripravnika koja se postiže ne samo učenjem i strpljivim njegovanjem, nego i kontinuiranim usavršavanjem. U tom je procesu poglavito važno stvarati svijest o potrebi njegovanja jezičnog izraza, a to znači hrvatskoga jezika koji čini važnu sastavnicu poučavanja jer se sva nastavna komunikacija odvija hrvatskim jezikom. (Rosandić, 1996) Osim toga, učiteljevo jezično ponašanje uzorom je učenicima zbog kojih je posebno

¹ Stručni ispit obuhvaća: „– za učitelje – pisani rad, napisanu pripremu za nastavni sat, izvođenje nastavnog sata i usmeni ispit” (članak 19., Pravilnik, 2003).

² „Obilježja su jezične kulture (Gazdić-Alerić, 2012: 332-333):

1. jezična norma (pravopis, pravogovor, gramatička, tekstovna, leksička, stilska pravilnost itd.)
2. individualne značajke (...)
3. jezični bonton (poštovanje i uvažavanje sugovornika, kultura slušanja, neupadanje u riječ, nenadivljivanje, nesvađanje, neizrugivanje itd.).” (Frančić, Petrović, 2013: 19)

važno poticati pravilnost hrvatske riječi u cjelokupnoj komunikaciji. Či-njenica jest da se hrvatski jezik neposredno poučava u okviru istoime-noga nastavnog predmeta u osnovnim i u srednjim školama, čijom je svrhom učenike naučiti hrvatski govoriti, hrvatski pisati, hrvatski misliti, hrvatski osjećati, hrvatski djelovati (Težak, 1996). Međutim, svi učitelji trebaju biti posvećeni tim nastojanjima jer su ona osobito važna u razvoju jezičnoga i kulturnog identiteta naših učenika.

3. VJEROUČITELJI – KOMPETENTNI JEZIČNI KORISNICI

U kontekstu oblikovanja jezične kulture i komunikacije te poticanja hrvatske riječi, poglavito su važna djelovanja vjeroučitelja kojima je pri-marna zadaća posredovanje duhovno-vjerničkoga odgoja i promicanje vjerskih istina pri čemu *riječ* postaje izvorom i uvirom: *U početku bijaše riječ...; I riječ tijelom postala...; Mišlju, riječju...; Neka mi bude po riječi Tvojoj...; Riječ Gospodnja*. To znači da se od vjeroučitelja očekuje svijest o izgrađenoj jezičnoj kulturi, čijim je važnim dijelom i ovladanost nor-mom hrvatskoga književnog jezika, te sposobnost i vještinu aktiviranja toga znanja u govornome i pismenome komunikacijskome činu. Na taj način vjeroučitelji postaju kompetentni jezični korisnici u svom učitelj-skom/poučavateljskom djelovanju. Upravo se ta, jezična, sastavnica, uz stručno-metodičku, provjerava u pismenome radu na stručnome ispitu i ovladanost objema ovim razinama čini uspješan pismeni rad.

4. POGRJEŠKA

Pogrješka se definira kao narušavanje, odnosno odstupanje od norme hrvatskoga književnog jezika u neumjetničkom izražavanje. To znači da pogrješka označuje nepoštivanje leksičke, gramatičke, stili-stičke, pravopisne i pravogovorne jezične norme. (Rosandić, 2002: 97) Jezične pogrješke Frančić, Petrović (2013) definiraju kao odstupanja od norme standardnoga jezika te narušavanje jezične pravilnosti nazi-vajući ih negativnim komunikacijskim obilježjima. O pravim se jezičnim pogrješkama može govoriti „tek kada je završen jezični razvoj, ili poje-dino njegovo razdoblje, i to u slučajevima kada su izvorni govornici mo-gli ovladati normom na temelju dovoljnoga unosa...” (Jelaska, Bjedov, 2015: 230) Osim jezičnih pogrješkaka, u pismenome se izrazu pojavljuju i omaške koje se još nazivaju i slovne pogrješke, a koje nisu vezane uz

poznavanje standardnojezične norme. (Rosandić, 2002) „Slično kao za tipci u pisanju, propusti su slučajne jezične pogriješke koje imaju uglavnom nejezične čimbenike, poput umora, rastresenosti, napetosti i slično.” (Jelaska, Bjedov, 2015: 229, prema: Jelaska, 2005).

5. VRSTE JEZIČNIH POGRJEŠAKA

Jezične pogriješke mogu biti gramatičke (morfološke, sintaktičke, tvorbene), leksičke, stilističke i pravopisne. (Rosandić, 2002) Gramatičke pogriješke nastaju narušavanjem gramatičke norme književnoga jezika. Morfološke su pogriješke vezane uz oblik i vrstu riječi, tvorbene nastaju narušavanjem zakonitosti tvorbe riječi, a sintaktičke pogriješke nastaju odstupanjem od zakonitosti povezivanja jezičnih jedinica u sintagmu, rečenicu ili vezani tekst. (Rosandić, 2002) Najčešće se morfološke pogriješke pojavljuju kao nenormativna uporaba prijedloga (*usprkos toga, kroz razgovor*), zatim nenormativna uporaba vremena i načina, poglavito aorista (*ja bi, mi bi*), imperfekta, futura, kondicionala, imperativa, zatim nenormativna uporaba komparativa, glagolskog aspekta, kategorije određenosti i neodređenosti te u narušavanju sročnosti (Rosandić, 2002). Tvorbene se pogriješke najčešće pojavljuju u tuđicama, a sintaktičke u položaju zanaglasnice. Također, sintaktičke su pogriješke često u redu rečeničnih članova, zatim u „nenormativnoj upotrebi vremena u suodnosu, pleonastičkim skupovima (*pod uvjetom, u vrijeme kad*), u porabi sinonimskih konstrukcija, nelogičnom povezivanju rečenica.” (Rosandić, 2002: 99)

Pravopisne pogriješke nastaju narušavanjem pravopisne norme. Mogu biti čiste pravopisne pogriješke te kombinirane, što znači fonetički i gramatički uvjetovane. (Rosandić, 2002) Čiste se pravopisne pogriješke odnose na narušavanje pravopisnih pravila u pisanju velikoga i maloga početnog slova, zatim na prilagodbu stranih riječi, sastavljeno i rastavljeno pisanje riječi, rastavljanje riječi na slogove, na pisanje skraćnica i interpunkcije. (Rosandić, 2002) Kombinirane se pravopisne pogriješke (fonetički i gramatički uvjetovane) odnose na alternacije *-ije, -je*. Također, pravopisne se pogriješke povezuju uz jednačenje suglasnika, gubljenje suglasnika, gubljenje samoglasnika te pogriješke povezane uz glasovne promjene (palatalizacija, sibilizacija, jotacija, prijeglas i dr.).

6. PREDMET I CILJ RADA

U ovome će se radu posebna pozornost posvetiti jezičnoj sastavnici pismenoga rada vjeroučitelja pripravnika na stručnome ispitu. To znači da će se razmotriti odabrani korpus pismenih radova vjeroučitelja s aspekta jezične uređenosti, pri čemu će se analizirati odstupanje od norme književnoga jezika, odnosno jezične pogrješke na gramatičkoj razini. U okviru gramatičkih pogrješaka posebno će se razmotriti morfološke i sintaktičke pogrješke i to nenormativna uporaba prijedloga *kroz* i *s/sa*, nenormativno pisanje futura prvoga kada zanaglasnica slijedi glagol koji završava na *-ti* te položaj zanaglasnice u rečenici. Cilj je utvrditi čestotu navedenih jezičnih pogrješaka u pismenim radovima vjeroučitelja na stručnome ispitu.

7. GRAĐA

Istraživačku građu u ovome radu čine pismeni radovi vjeroučitelja pripravnika u osnovnim i u srednjim školama pet županija: Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske, Brodsko-posavske, Požeško-slavonske i Virovitičko-podravske. Građu obuhvaća šezdeset (60) pismenih radova vjeroučitelja pripravnika, a prikupljena je tijekom 2012., 2013., 2014. i 2015. godine.

8. REZULTATI I RASPRAVA

U ovome će se poglavlju opisati i oprimjeriti morfološke i sintaktičke gramatičke pogrješke u pismenim radovima vjeroučitelja pripravnika prema utvrđenim kategorijama: 1) morfološke gramatičke pogrješke (nenormativna uporaba prijedloga *kroz* i *s/sa* te nenormativno pisanje futura prvoga kada zanaglasnica slijedi glagol koji završava na *-ti*) i 2) sintaktičke pogrješke (položaj zanaglasnice). Svaka će navedena kategorija biti opisana i oprimjerena u zasebnome potpoglavlju.

8.1. MORFOLOŠKE GRAMATIČKE POGRJEŠKE

8.1.1. NENORMATIVNA UPORABA PRIJEDLOGA KROZ

Od šezdeset (60) analiziranih pismenih radova vjeroučitelja u devet (9) radova je razvidno odstupanje od norme u uporabi prijedloga *kroz*, od toga se u dvama radovima uočava ponavljanje pogrješke, primjer

(1). „Prijedlog *kroz* s imenicom u akuzativu stavlja se uz glagole kretanja... *Prolazi kroz guštik. Probio se kroz gusti špalir. Provukao se kroz trnje.*” (Barac-Grum i sur., 1971: 386) Također, Silić, Pranjković ističu da je akuzativu s prijedlogom *kroz* osnovno značenje „probijanje, prolazak jednoga predmeta s jedne strane na drugu stranu drugog predmeta...” (Silić, Pranjković, 2007: 224) To znači da je pogriješno upotrebljavati prijedlog *kroz* u značenju sredstva, primjer (1): *Upravo kroz nastavu vjeronauka...* (Prispodobе o Božjem milosrđu u programu školskog vjeronauka, 24³), *Kroz biblijske tekstove...* (Prispodobе o Božjem milosrđu u programu školskog vjeronauka, 28), *Kroz prispodobu o dva sina...* (Isusov govor u prispodobama – izazov za nov i suvremen govor današnjem vjeroučitelju, 34), *Kroz različite metode...* (Isusov govor u prispodobama – izazov za nov i suvremen govor današnjem vjeroučitelju, 45). Umjesto prijedloga *kroz* i akuzativa, treba upotrijebiti instrumental. (Barac-Grum i sur., 1971) Primjerice, *nastavom vjeronauka..., prispodobom o dva sina...* Također, Frančić, Petrović ističu da prijedlog *kroz* označuje kretanje prostorom „od jednog do drugoga kraja” (Frančić, Petrović, 2013: 182), stoga nije dobro ovaj prijedlog upotrebljavati u značenju količine vremena, što imamo u primjeru: *Tako Biblija ima više autora i prisutna je kroz stoljeća.* (*Biblija* – književnoumjetničko djelo i sveta knjiga, 16) Bolje je napisati: *...prisutna je stoljećima.*

(1)

Tako *Biblija* ima više autora i prisutna je *kroz* stoljeća. (*Biblija* – književnoumjetničko djelo i sveta knjiga, 16)

Upravo kroz nastavu vjeronauka i mi dajemo svoj doprinos... (Prispodobе o Božjem milosrđu u programu školskog vjeronauka, 24)

Kroz biblijske tekstove upoznajemo Isusov život i djelo. (Prispodobе o Božjem milosrđu u programu školskog vjeronauka, 28)

Važno je da *kroz studij* nadograđuju svoje kompetencije... Važno je prenošenje gradiva *kroz razgovor...* (Uloga vjeroučitelja u razvijanju sposobnosti i kreativnosti učenika, 30)

Kroz prispodobu o dva sina... (Isusov govor u prispodobama – izazov za nov i suvremen govor današnjem vjeroučitelju, 34)

³ Broj u zagradi uz naslov pismenoga rada označuje broj analiziranoga rada. Budući da se u cjelokupnome proučavanome korpusu naslovi ponavljaju, bilo je potrebno svaki rad označiti brojkom radi razlikovanja.

Kroz različite metode u nastavi vjeronauka... (Isusov govor u prispodobama – izazov za nov i suvremen govor današnjem vjeroučitelju, 45)

...obradit ću kroz tri aspekta... (Osoba i uloga vjeroučitelja u odgojno-obrazovnom procesu, (51)

Kroz ovih dvadeset godina (...) uloga vjeroučitelja dobiva važnu dimenziju. (...) To čini kroz aktivno sudjelovanje na stručnim skupovima. (Osoba i uloga vjeroučitelja u odgojno-obrazovnom procesu, 52)

Ona može biti ostvarena kroz asocijativne riječi... (Važnost motivacije u oblikovanju vjeronaučne nastave, 53)

8.1.2. NENORMATIVNA UPORABA PRIJEDLOGA S/SA

Glede prijedloga s/sa norma propisuje da je riječ o najčešćem i najtipičnijem instrumentalnom prijedlogu kojemu je osobito jedno od dvaju glavnih značenja, a to je „socijativno značenje, značenje društva, udruženosti, prostornoga zajedništva predmeta i sl.” (Silić, Pranjković, 2007: 236) U četirima pismenim radovima vjeroučitelja uočena su odstupanja od normativne uporabe prijedloga s/sa, primjer (2):

(2)

Vjeru možemo usporediti sa *tim* sitnim sjemenom. (Prispodobe o Božjem milosrđu u programu školskog vjeronauka, 22)

Upravo na ovu odgojnu dimenziju možemo djelovati u radu sa *prispodobama*. (Prispodobe o Božjem milosrđu u programu školskog vjeronauka, 24)

...gdje su naši učenici uveseljavali prisutne sa *recitacijama*... (Osoba i uloga vjeroučitelja u odgojno-obrazovnom procesu, 48)

Mnoge prispodobe završavaju sa *pitanjem*... (Isusov govor u prispodobama – izazov za nov i suvremen govor današnjem vjeroučitelju, 49)

U navedenim je primjerima riječ o instrumentalu sredstva, što znači da se prijedlog s/sa ne piše. „Vrlo su česte pogreške da se uz instrumental sredstva javlja prijedlog s/sa što jezična norma odbacuje kao grubu pogrešku.” (Raguž, 1997: 152) Osim toga, u primjerima (2) uporabljen je oblik sa što je također pogrešno jer „Prijedlog s može glasiti sa ako iza njega slijede tjesnačnici s, z, š, ž ili suglasnički skupovi gdje je drugi suglasnik s, z, š, ž: sa *sobom*, sa *strahom*...” (Težak-Babić, 2003: 162)

8.1.3. NENORMATIVNO PISANJE FUTURA PRVOG

U pisanju futura prvoga kada zanaglasnica slijedi infinitivni oblik glagola na *ti* u šest su pismenih radova vjeroučitelja zabilježene pogriješke, pri čemu se u dvama radovima pogriješka ponavlja, primjer (3). To znači da se u tim radovima navodi: ...*pokušati ću... biti će...* (Važnost motivacije u oblikovanju vjeronaučne nastave, 2); ...*prikazati ćemo Isusa Krista... objasniti ćemo... prikazati ćemo...* (Isus Krist – životno uporište ili kamen spoticanja, 6); ...*stvarati će nam se poteškoće...* (Isus Krist – životno uporište ili kamen spoticanja, 10); *Omogućiti će im...* (Vjeronauk pred izazovima civilizacije ljubavi i kulture smrti u današnjem vremenu, 27); ...*biti će...* (Osoba i uloga vjeroučitelja u odgojno-obrazovnom procesu, 52); *biti će govora...* (Važnost motivacije u oblikovanju vjeronaučne nastave, 56). To je svakako nenormativno jer „Kad infinitiv završava na *-ti*, a nenaglašenica dolazi poslije njega, upotrebljava se infinitiv bez završnog *-i*: *radit ću, radit ćeš, radit će...*” (Babić i sur., 2007: 551)

(3)

Ovim pisanim radom *pokušati ću* pokazati koliko sam razumjela važnost motivacije u vjeronaučnoj nastavi. (...) Uspješan sam *biti će* kada budemo jasno definirali cilj... (Važnost motivacije u oblikovanju vjeronaučne nastave, 2)

U ovom eseju *prikazati ćemo* Isusa Krista... U prvom dijelu eseja *objasniti ćemo* značenje Isusova imena... U drugome dijelu eseja *prikazati ćemo* značenje Isusa Krista kao zaglavnoga kamena za osobni život vjeroučitelja. (Isus Krist – životno uporište ili kamen spoticanja, 6)

Ukoliko ne pristupimo kritički, *stvarati će* nam se poteškoće u radu s Biblijom. (Isus Krist – životno uporište ili kamen spoticanja, 10)

Omogućiti će im da upoznaju svoju vjeru i nauče živjeti u svijetu različitosti... (Vjeronauk pred izazovima civilizacije ljubavi i kulture smrti u današnjem vremenu, 27)

...*biti će* bitno ugroženo ili manjkavo obrađeno. (Osoba i uloga vjeroučitelja u odgojno-obrazovnom procesu, 52)

U prvom dijelu eseja *biti će* govora o samom vjeronauku... (Važnost motivacije u oblikovanju vjeronaučne nastave, 56)

Dakle, u hrvatskome je književnome jeziku pogriješno pisati puni oblik infinitiva na *-ti* iza kojega slijedi pomoćni glagol. Barić i sur. (2005) kažu da se katkada, „posebno u poeziji, iz metričkih i ritmičkih razloga – broj slogova u stihu – upotrebljava puni oblik infinitiva na *ti* i onda kada pomoćni gla-

gol dolazi neposredno iza njega: *Čuti će ujutro pjevanje ćuka.*" (Barić i sur., 2005: 242)

8.2. SINTAKTIČKE GRAMATIČKE POGRIJEŠKE

8.2.1. POLOŽAJ ZANAGLASNICE U REČENICI

U pet je pismenih radova vjeroučitelja razvidno narušavanje sintaktičke norme u položaju zanaglasnice, primjer (4). „Enklitički oblik stavlja se iza prve naglašene riječi u rečenici *Čemu te vode u daleki svijet, Morali smo ostaviti i taj polusrušeni gradić* (...) I kada je prva naglašena riječ vrlo usko povezana s drugom, te kao jedinstvena sintagma stoje na istom mjestu u temeljnom gramatičkom ustrojstvu rečenice, stavlja se enklitika iza prve. (...) *Tihi je vjetrić mrsio kosu zadubljenog svirača.*" (Katičić, 2002: 527)

(4)

Ako vjeroučitelj ne može motivirati vjeroučenike za određenu nastavnu jedinicu, vjeronaučni sat će *biti* težak. (Važnost motivacije u oblikovanju vjeronaučne nastave, 1)

Odgoj po svojoj definiciji je *pomoć* u sazrijevanju... Smatram da vjeronauk je *najodgovorniji predmet* za odgoj. (Odgojna dimenzija vjeronauka u školi, 9)

U njegovom pozivu se *vide* plodovi ljubavi. (Isus Krist – životno uporište ili kamen spoticanja, 10)

U takvog vjeroučitelja će vjeroučenici *biti* razočarani i izgubit će povjerenje u njega. (Vjeronauk pred izazovima civilizacije ljubavi i kulture smrti u današnjem vremenu, 26)

...i svakako još veći naglasak na toj dimenziji će još više *učvrstiti* ulogu vjeronauka kao školskog predmeta. (Odgojna dimenzija vjeronauka u školi, 58)

Položaj zanaglasnice iza prve naglašene riječi u rečenici navode i Težak – Babić pri čemu ističu da je ta težnja u našem jeziku „tako izrazita da zanaglasnice mogu rastavljati atribute i apozicije od riječi s kojima su uže povezane: *Motovunske su ulice vrvjele oružanim pukom.*" (Težak, Babić, 2009: 286) Katičić (2002) također ističe da enklitički oblici mogu čak razdvojiti ime od prezimena, a da se veza među njima ne okrnji pri čemu navodi primjer: „*Ivan je Mažuranić bio prvi ban pučanin.*" (Katičić, 2002: 527) Rečenice u kojima se zanaglasnica piše između imena i prezimena Barić i sur. (2005) nazivaju izrazito stilski obilježnim rečenicama. Glede redoslijeda rečeničnih članova i njihovih dijelo-

va, Silić – Pranjković (2007) naglašavaju postojanje razlike u pisanome i govorenome jeziku. Naime, „pisani jezik podliježe ritmomelodijskim, a govoreni jezik logičkim zakonitostima. (...) U skladu će s time naslonjenica je u pisanome jeziku dolaziti iza *naš* (u sintagmi *naš Ivan*): *Naš je Ivan čitao knjigu u čitaonici* ili *iza čitao* (u sintagmi *čitao knjigu*): *Naš Ivan čitao je knjigu u čitaonici*.” (Silić, Pranjković, 2007: 374) U odnosu na ovu problematiku o položaju zanaglasnice u rečenici, Raguž (1997) također ističe da se enklitičke riječi „postavljaju obično iza prve naglašene riječi s kojom čine jednu naglasnu cjelinu. Obično je to jednočlana sintagma.” (Raguž, 1997: 323) Međutim, glede položaja enklitike u višečlanim sintagmama Raguž kaže da su u višečlanim sintagmama različite mogućnosti položaja enklitike. „Može razbiti, razdvojiti sintagmu i doći između dva dijela sintagme ili stajati iza sintagme.” (Raguž, 1997: 323) Pri tom, uz primjer: *Nova je kuća velika*, navodi i: *Nova kuća je velika*. Ipak, takav je položaj zanaglasnice nenormativan i takvo smještanje enklitike Katičić drži stilskim obilježjem nehajna izražavanja. „Ako se enklitika smjesti tako da se čitava prva sintagma uzme kao cjelina i enklitički oblik smjesti iza nje kao iza prve naglašene riječi u rečenici, dobiva se u hrvatskom književnom jeziku stilsko obilježje supstandardnoga razgovornog izražavanja: *Tihi vjetrić je mrsio kose zadubljenog svirača*.” (Katičić, 2002: 528) Također, Katičić naglašava da je u slučaju kada je prva naglašena riječ sintaktički usko povezana s drugom i ne želi se enklitikom odvojiti od nje, moguće „enklitički oblik smjestiti iza prve naglašene riječi u izričaju koji je iza onog što se ne bi htio rastaviti *Tihi vjetrić mrsio je kose zadubljenog svirača...*” (Katičić, 2002: 528) To znači da položaj zanaglasnice u rečenicama navedenima u primjerima (4) treba biti: *vjeronaučni će sat biti težak / vjeronaučni sat bit će težak; Odgoj je po svojoj definiciji pomoć u sazrijevanju; Smatram da je vjeronauk najodgovorniji predmet za odgoj; U njegovom se pozivu vide... / U njegovom pozivu vide se...; U takvog će vjeroučitelja vjeroučenici biti ... / U takvog vjeroučitelja vjeroučenici će biti...; još će više učvrstiti*.

* * *

Analizom odabrane građe, koju čine pismeni radovi vjeroučitelja pravnika na stručnome ispitu, s aspekta morfoloških pogrešaka (uporaba prijedloga *kroz*, *s/sa*, pisanje futura prvoga kada zanaglasnica slijedi glagol na *-ti* te položaj zanaglasnice u rečenici), utvrđeno je njihovo

postojanje u dijelu pismenih radova. To znači da je u devet (9) pismenih radova zabilježena nenormativna uporaba prijedlog *kroz*, što je 15%. U nešto manjem broju radova (6) u odnosu na prethodno navedene pojavljuje se pogrešno pisanje futura prvoga kada zanaglasnica slijedi glagol koji završava na *-ti*. Podjednak je broj radova u kojima je razvidno odstupanje od normativnoga pisanja prijedloga *s/sa* (4) i radova u kojima je zabilježen pogrešan položaj zanaglasnice u rečenici (5), tablica 1.

Tablica 1. Gramatičke pogreške u pismenim radovima vjeroučitelja

GRAMATIČKE POGRJEŠKE U PISMENIM RADOVIMA VJEROUČITELJA							
broj pismenih radova vjeroučitelja u kojima se javlja pogrešna uporaba prijedloga <i>kroz</i>		broj pismenih radova vjeroučitelja u kojima se javlja pogrešna uporaba prijedloga <i>s/sa</i>		broj pismenih radova vjeroučitelja u kojima je zabilježeno pogrešno pisanje futura prvoga kada zanaglasnica slijedi infinitiv glagola na <i>-ti</i>		broj pismenih radova vjeroučitelja u kojima se javlja pogrešan položaj zanaglasnice	
f	%	f	%	f	%	f	%
9	15.00	4	6.67	6	10.00	5	8.34

Rezultati su provedene analize odabrane građe zadovoljavajući. Međutim, s obzirom na to da se u dijelu pismenih radova gramatičke pogreške ipak pojavljuju, jezičnome aspektu pismenoga rada potrebno je posvetiti veću pozornost. To je poglavito moguće organiziranim ili individualnim oblicima stručnoga usavršavanja, ali i većoj posvećenosti jezičnoj kulturi u inicijalnome obrazovanju vjeroučitelja. Naime, *komunikacijska je osposobljenost* važnim dijelom nastavničkih kompetencija, stoga se od nastavnika očekuju pozitivna komunikacijska obilježja, kojima, između ostaloga, pripadaju pravilnost, jezična čistoća. (Frančić, Petrović, 2013: 20, prema: Nikolić, 2010: 25) Također, treba napomenuti da je odstupanje od norme književnoga jezika rezultat „slaboga jezičnog

znanja, nemarnoga odnosa prema jeziku i loših jezičnih navika." (Frančić, Petrović, 2013: 23)

9. ZAKLJUČAK

U ovome se radu pozornost usmjerila gramatičkim pogreškama vjeroučitelja u pismenim radovima na stručnome ispitu. Glede namjere ovoga rada koja je bila ispitati čestoću gramatičkih pogrešaka (uporaba prijedloga *kroz*, *s/sa*, pisanje futura prvoga kada zanaglasnica slijedi glagol na *-ti* te položaj zanaglasnice u rečenici), može se zaključiti da su razvidne, iako nisu učestale. Posvećenost gramatičkoj stručnosti kao dijelu komunikacijske kompetencije iznimno je važan aspekt jezične kulture nastavnika, poglavito vjeroučitelja kojima je temelj vjeroučiteljskoga poslanja promicanje vjerskih istina. Uspješno posredovanje duhovno-vjerničkoga senzibiliteta, kao vrijednosti kršćanske kulture, u vjeronaučnome se odgoju i obrazovanju postiže izgrađenom jezičnom kulturom, tj. ovladanosti hrvatskim književnim jezikom koji je važnim dijelom vjeronaučnoga i sveukupno hrvatskoga identiteta.

10. LITERATURA

- Babić, Stjepan. Brozović, Dalibor. Škarić, Ivo. Težak, Stjepko. 2007. *Glasovi i oblici hrvatskoga književnoga jezika*. Nakladni zavod Globus. Zagreb
- Bagarić Medve, Vesna. 2012. *Komunikacijska kompetencija. Uvod u teorijske, empirijske i primijenjene aspekte komunikacijske kompetencije u stranome jeziku*. Filozofski fakultet. Osijek
- Barac-Grum, Vida. Malić, Dragica. Pavešić, Slavko. Vince, Zlatko. 1971. *Jezični savjetnik s gramatikom*. Matica hrvatska. Zagreb
- Barić, Eugenija i sur. 2005. *Hrvatska gramatika*. Školska knjiga. Zagreb
- Bežen, Ante. 2008. *Metodika znanost o poučavanju predmeta*. Profil. Zagreb
- Frančić, Anđela. Petrović, Bernardina. 2013. *Hrvatski jezik i jezična kultura*. Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić”. Zapresić
- Hrvatić, Neven. Piršl, Elvi. 2007. „Kurikulum pedagoške izobrazbe učitelja”. *Kurikulum*. ur. Previšić, Vlatko. Školska knjiga. Zagreb

- Katičić, Radoslav. 2002. *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Nakladni zavod Globus. Zagreb
- Jelaska, Zrinka. Bjedov, Vesna. 2015. „Pogrješke ili promjene – ovladanost odabranim hrvatskim morfosintaktičkim sadržajima učenika završnoga razreda osnovne škole”. *Jezikoslovlje*. ur. Brdar, Mario. 16.2-3 (2015): 227-252. Filozofski fakultet. Osijek
- Pandžić, Vlado. 2001. *Govorno i pismeno izražavanje u srednjoj školi*. Profil. Zagreb
- Pavličević-Franić, Dunja. 2005. *Komunikacijom do gramatike*. Alfa. Zagreb
- *Pravilnik o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu*, Narodne novine, broj 88/03.
- Raguž, Dragutin. 1997. *Praktična hrvatska gramatika*. Medicinska naklada. Zagreb
- Rosandić, Dragutin. Rosandić, Irena. 1996. *Hrvatski jezik u srednjoškolskoj nastavi*. Školska knjiga. Zagreb
- Silić, Josip. Pranjković, Ivo. 2007. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Školska knjiga. Zagreb
- Težak, Stjepko. Babić, Stjepan. 2003. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Školska knjiga. Zagreb

GRAMMATICAL ERRORS IN WRITTEN ASSIGNMENTS OF THE CATECHIST TEACHER TRAINEES AT THE PROFESSIONAL EXAM

SUMMARY

The language of the written assignment is a reflection of the teacher trainee's language culture, which is achieved not only through learning and patient developing, but also through continuous improvement. The written assignment at the professional exam is expected to show not only *grammatical competence* of the trainee, but also their *communication competence* which means functional expertise at the level of the application of the linguistic norms. This paper deals with the linguistic component of the written assignment of the catechist teacher trainees at the professional exam. In the selected material of 60 written works of the catechist teacher trainees the grammatical language errors were analysed – morphological and syntactic: the non-normative use of adverbs *kroz* and *s/sa*, the non-normative use of the future tense (*futur prvi*) verbs ending in *-ti* with the non-stressed word (enclitic) afterwards. The goal is to determine the frequency of these errors in the written work of the catechist teacher trainees at the professional exam. The research showed that in 9 written assignments there was a non-normative use of the adverb *kroz*, in 6 there was a wrong usage of the future tense verb ending in *-ti* with the non-stressed word (enclitic), in 4 there was a deviation from the normative use of the adverb *s/sa*, and 5 assignments contained the wrong word order regarding the non-stressed word in the future tense.

Keywords: written assignments of the catechist teacher trainees, language perfection, grammatical errors (morphological and syntactic).